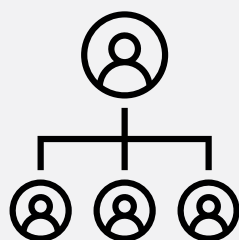

Norske makteliter:

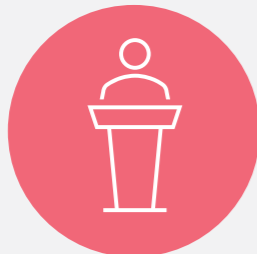
Mannsdominans og holdninger til likestilling

De norske lederskapsundersøkelsene fra 2000 og 2015 undersøker hvilke holdninger og oppfatninger folk i maktposisjoner har til en rekke samfunnsspørsmål.

Personene som inngår i undersøkelsene er alle som hadde de øverste toppstillingene innenfor ti samfunnsområder:

Politikk

Politi og justisvesen

Kultur

Kirken

Organisasjonene

Forvaltningen

Forskning og høyere utdanning

Næringslivet

Media

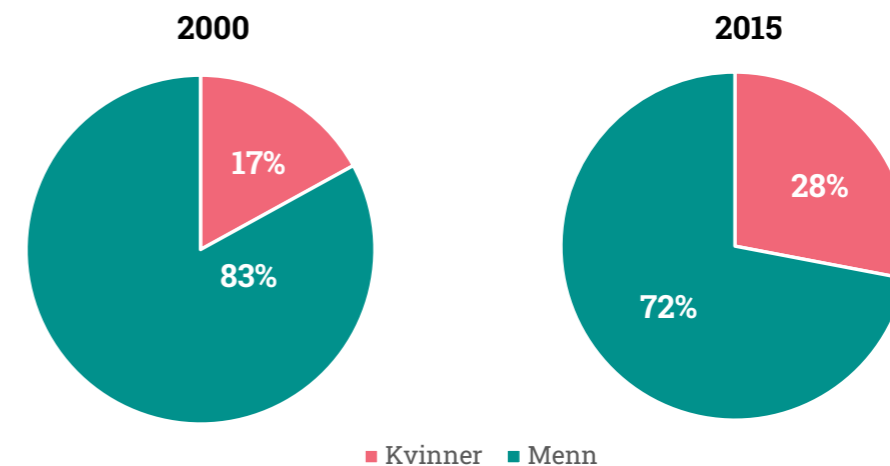

Forsvaret

Kjønnsfordelingen i norske makteliter – kvinneandelen øker

Kjønnsfordelingen i den norske makteliten 2000 og 2015

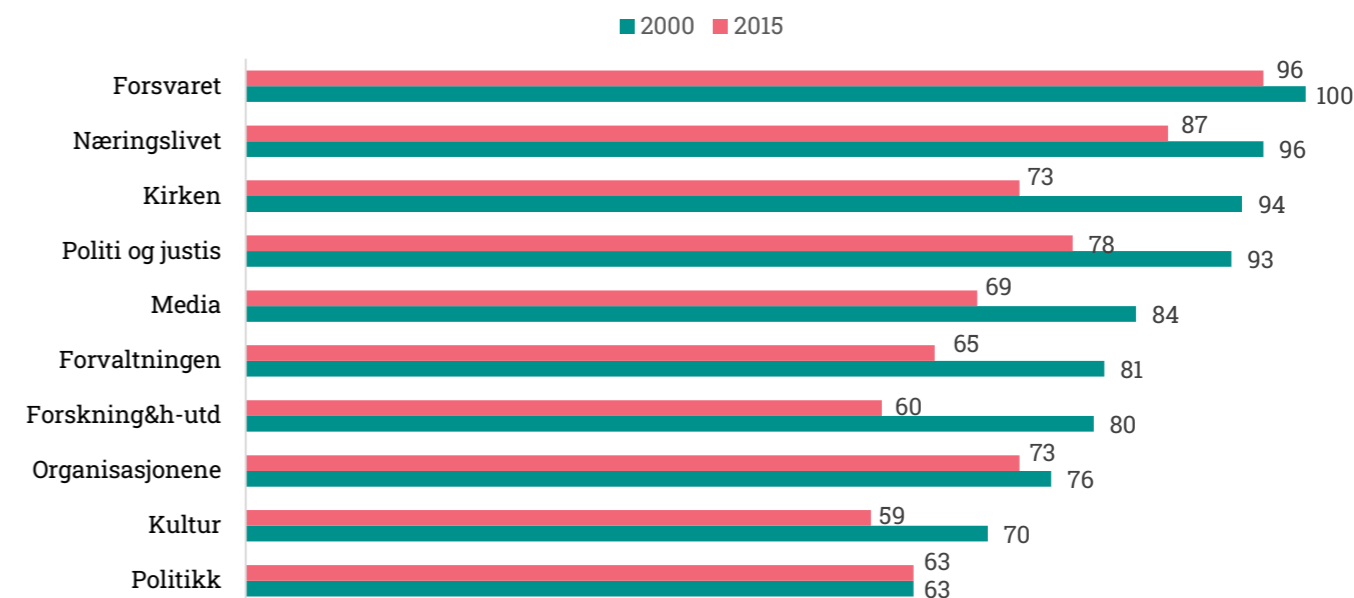

→ I 2000 viste den norske lederskapsundersøkelsen en kjønnsammensetning på 83 % menn og 17 % kvinner, da lederskapsundersøkelsen ble gjennomført på nytt i 2015 var andelen menn redusert til 72 % og kvinneandelen økt til 28 %.

Variasjon i kjønnsfordeling mellom samfunnsområder og over tid

Gjennomsnittet for de ti samfunnsområdene viser at det er en sterk overvekt av menn i norske makteliter. Men kjønnsammensetningen varierer mellom samfunnsområdene og utviklingen fra 2000 til 2015 har vært ujevn. To samfunnsområder skiller seg ut med sterkest økning i andel kvinner.

Andel menn i de ulike samfunnsområdene i 2000 og 2015

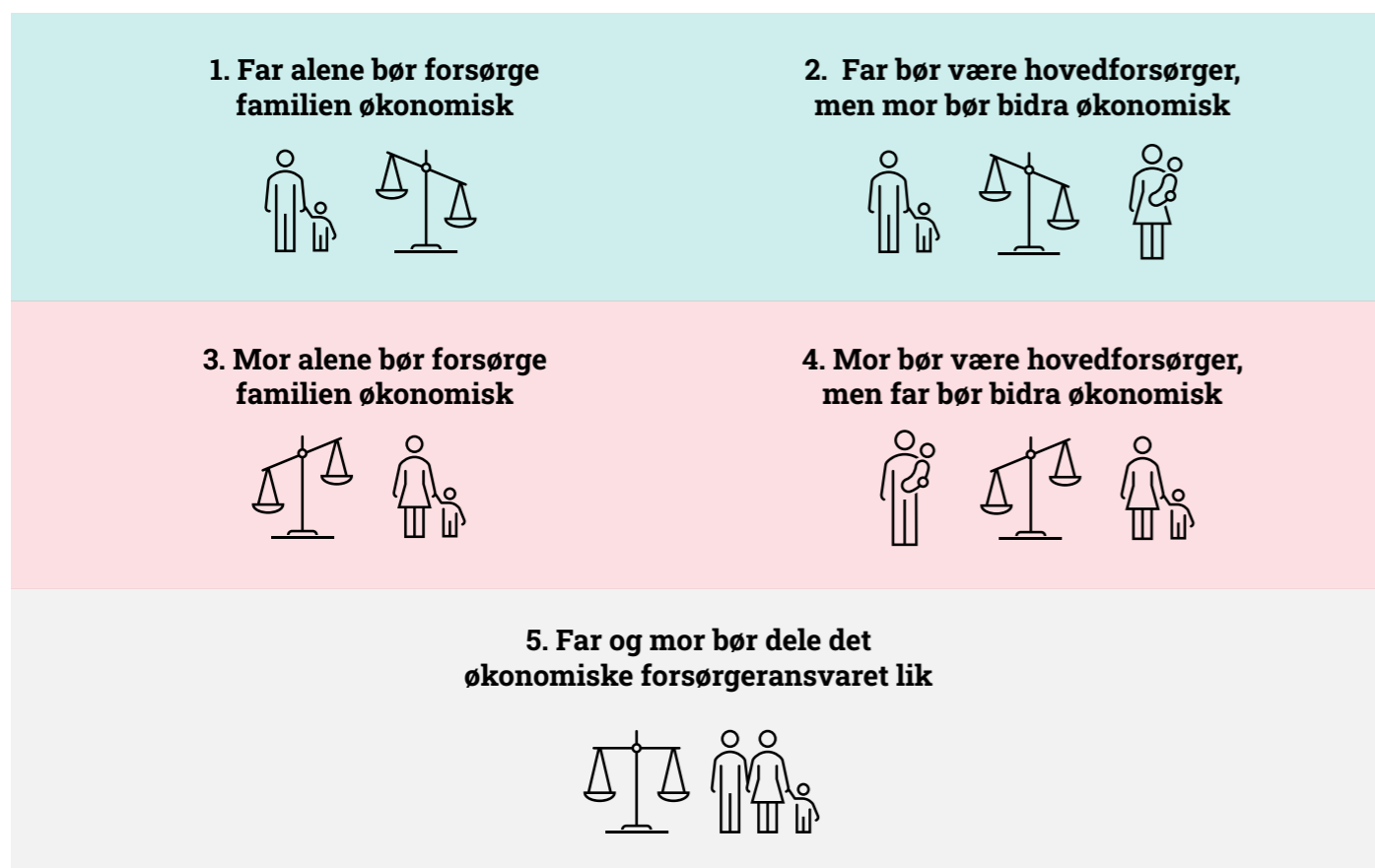
→ I Kirken og Forskning og høyere utdanning økte kvinneandelen med om lag 20 prosentpoeng. Kirken har gått fra å være en av de mest mannsdominerte elitene, til å befinne seg på gjennomsnittet.

→ Forskning og høyere utdanning har gått fra en klar overvekt av menn til å bli en av de mest kjønnsbalanserte.

→ Næringslivet og Forsvaret er, til tross for positiv utvikling, stadig overveiende mannsdominerte.

Elitens syn på likestilling og ideal om likt forsørgeransvar

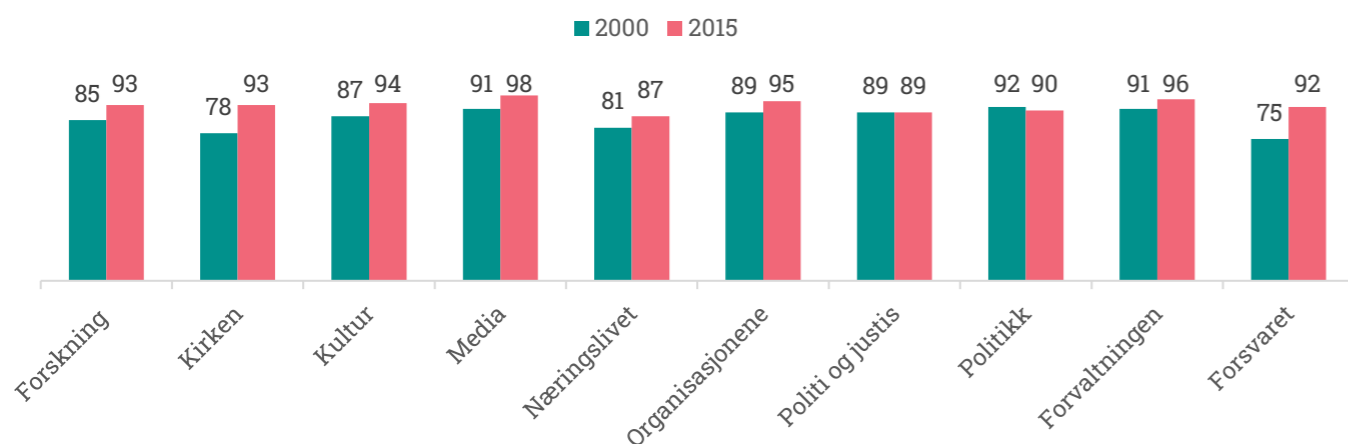
Hvordan bør det økonomiske forsørgeransvaret mellom ektefeller eller samboere fordeles dersom de har daglig omsorg for barn under tre år? Svaralternativene var:

→ I 2015 svarte 92 % av det samlede eliteutvalget at far og mor bør dele omsorgsansvaret likt, noe som er en økning fra 2000, da 86 prosent svarte det samme.

→ Endringen skyldes en nedgang i andelen som mener at far bør være hovedforsørger, men mor bør bidra. Det er relativt små forskjeller mellom samfunnssektorene.

Andel som mener at mor og far bør dele det økonomiske forsørgeransvaret likt i prosent

→ Oppslutningen om at mor og far bør dele det økonomiske forsørgeransvaret likt er svært høy i alle elitegruppene. I noen av elitegruppene finnes det nærmest ikke motstemmer.

→ Generelt er oppslutningen svært høy og uendret fra 2000 til 2015 blant kvinnene. Det er blant mennene at det har vært en tydelig økt oppslutning om å dele det økonomiske forsørgeransvaret likt i familien.

Elitens syn på likestillingspolitikk

Vi finner bred tilslutning til likestilling som ideal i Lederskapsundersøkelsene. Når det gjelder likestillingspolitikken er det noe mer variasjon. Svar på spørsmål om ulike former for kjønnskvotering i partipolitikken, i offentlige styrer, råd og utvalg og til bedriftsstyret viser større variasjon, men også her er det et klart flertall som er tilhengere av likestillingspolitiske tiltak.

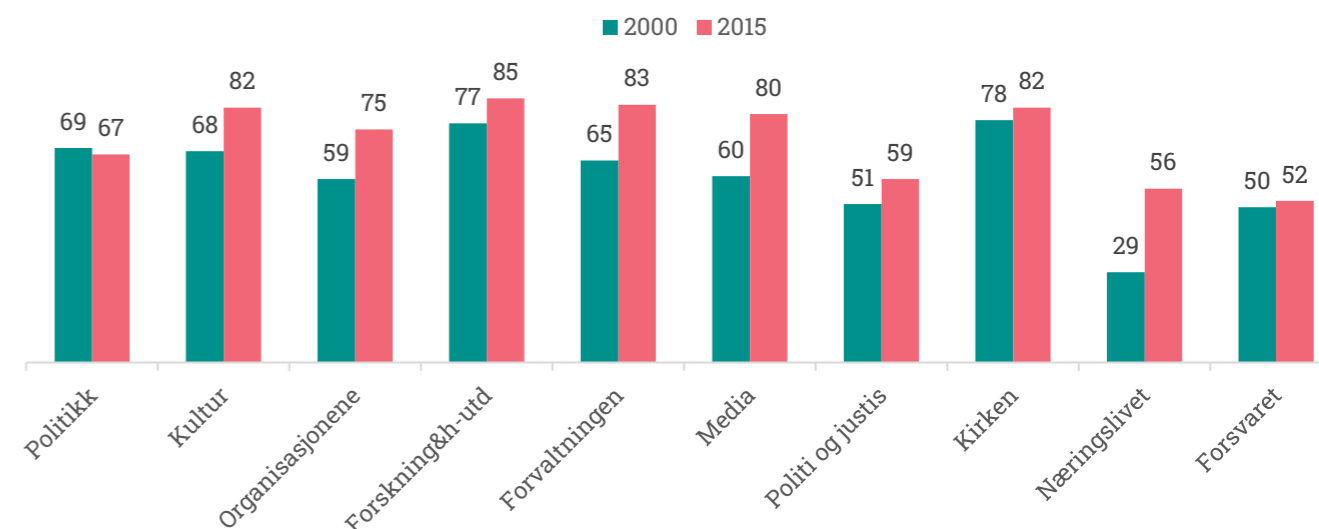
Andel som er for kjønnskvotering i politikk, offentlige styrer, råd og utvalg og i bedriftsstyret

→ I 2000 var det en svakere oppslutningen om kjønnskvotering i bedriftsstyret enn om kjønnskvotering i offentlige styret, råd og utvalg og i partipolitikken. I 2015 har oppslutningen økt om alle tre kvoterings spørsmålene, med kraftigst økning i oppslutning om kjønnskvotering i bedriftsstyret.

→ I 2003 vedtok stortinget lovregulering av kjønnsrepresentasjon i styrene for børsnoterte og offentlige eide selskaper. Følgelig, da spørsmålet om syn på kjønnskvotering til bedriftsstyret ble stilt i Lederskapsundersøkelsen 2000 var slik regulering ennå ikke vedtatt, noe det var i 2015. Tallene viser en klar økning i oppslutning, om enn med en viss variasjon mellom samfunnsområdene.

Andel som er for kjønnskvotering i bedriftsstyret fordelt på samfunnsområder

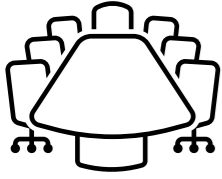

→ I Kirken og i *Forskning og høyere utdanning* var oppslutningen høy allerede i 2000, og hadde økt ytterligere i 2015, nå med følge av samfunnsområdene *Kultur*, *Forvaltningen* og *Media*.

→ Selv om oppslutningen er noe lavere i *Næringslivet*, så er det samtidig her økningen har vært kraftigst. *Næringslivet* er med andre ord mest direkte berørt, og samtidig der spørsmålet skaper mest uenighet samtidig som oppslutningen har økt mest.

→ [Les artikkelen i fulltekst \(ingentaconnect.com\)](http://ingentaconnect.com)

Påvirkbare eliter?

I forskningslitteraturen hevdes det at holdningene til folk i eliteposisjoner er mer sikre og mindre påvirkbare. Vi har med dette som utgangspunkt undersøkt om elitens holdning til likestilling blir påvirket av ulike tolkningsrammer.

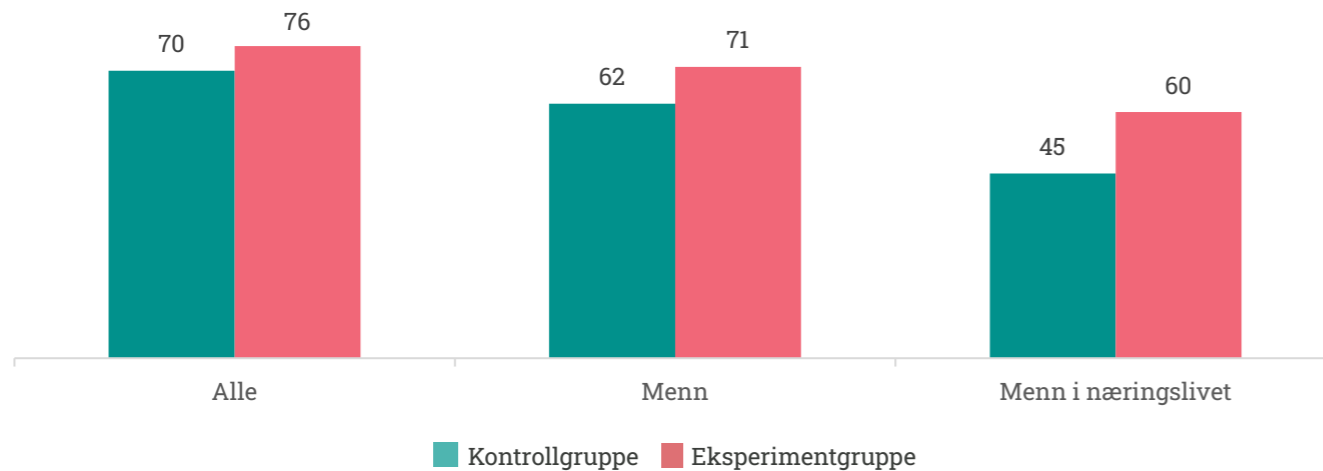
I Lederskapsundersøkelsen 2015 fikk halvparten av lederne tilleggsinformasjon til spørsmålene om kjønnsbalanse.

En tilfeldig utvalgt halvpart av respondentene fikk følgende informasjon:

"I dag er det nesten ingen kvinner blant konsernlederne for de største selskapene, men som en følge av kvotering er det 40 % kvinner i styrene for de børsnoterte selskapene."

Andel som svarer at de er for kjønnskvoltering i bedriftsstyret blant de som fikk tilleggsinformasjon (eksperimentgruppe) og de som ikke fikk det (kontrollgruppe)
Hele utvalget, kun menn og menn i næringslivet:

→ Sammenligning av de som hadde fått tilleggsinformasjon og de som ikke hadde det, viste at seks prosentpoeng flere av de som fikk tilleggsinformasjon enn de som ikke fikk, var for kvotering.

→ Om vi kun ser på menn, så øker avstanden til ni prosentpoeng forskjell. For menn i næringslivet er det hele 15 prosentpoeng forskjell mellom de som fikk og de som ikke fikk tilleggsinformasjon. Det betyr at effekten er størst der motstanden i utgangspunktet er størst.

→ Kvinnene blir i liten grad påvirket av om de får tilleggsinformasjon eller ikke. Det kan skyldes at de kvinnene som er skeptiske til kvotering har tatt standpunkt selv om de har kunnskap om kjønnskjevheter i næringslivet.

→ [Les artikkelen i fulltekst \(cambridge.org\)](#)

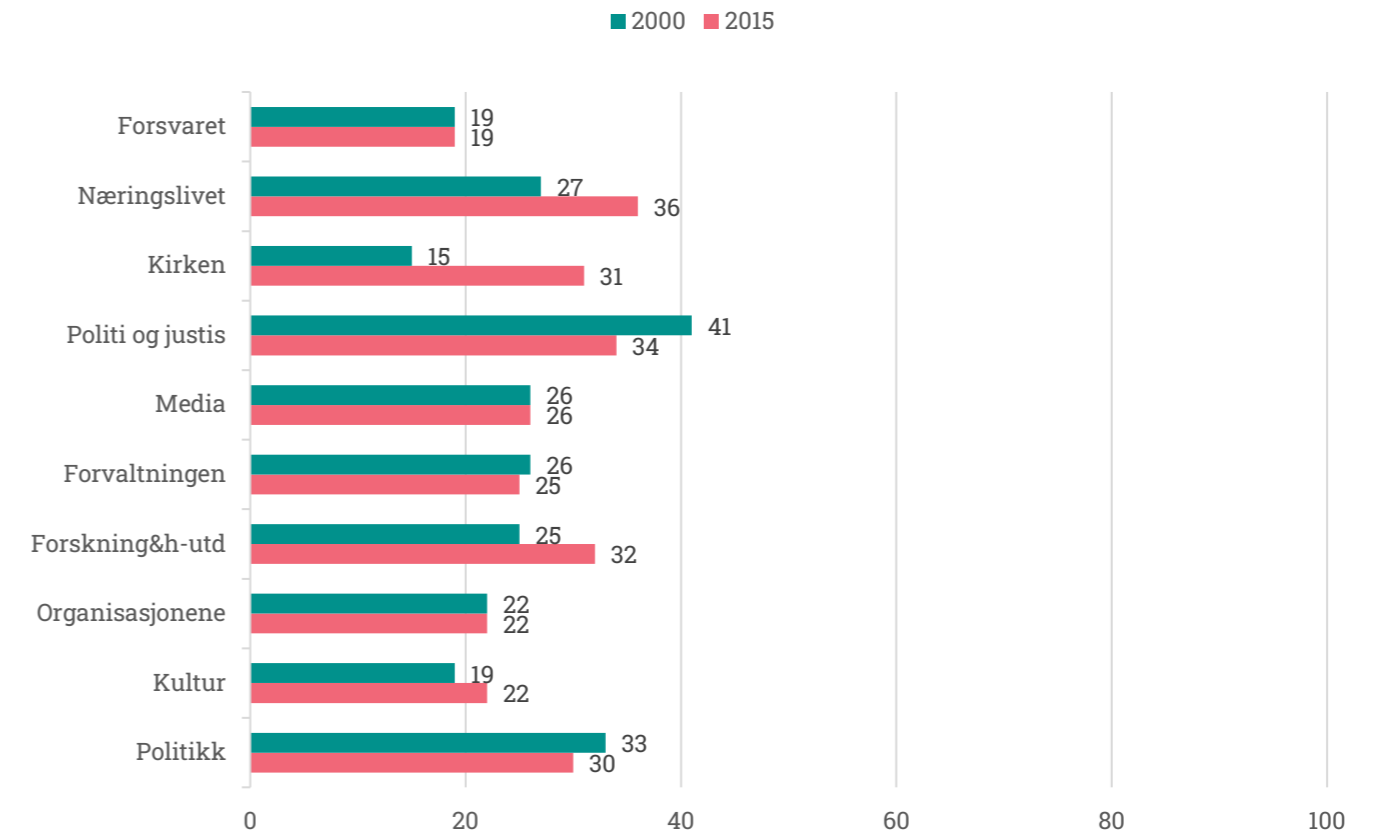
Oppslutning om likestilling og etnisk mangfold

Et annet spørsmål er om eliten generelt er orientert mot likhet langs flere dimensjoner enn kjønnslikestilling. For å undersøke dette stilte vi likelydende spørsmål om elitens syn på behovet for tiltak for å fremme kjønnsbalanse og etnisk mangfold i topplederstillinger.

Den samlede oppslutningen om tiltak for å fremme kjønnsbalanse og etnisk mangfold i toppstillinger på ulike samfunnsområder, viser stor grad av enighet. Men vi finner også ulik vektlegging av hvor det er særlig viktig med tiltak.

Merk: Svarfordelingene viser gjennomsnittsfordelingen for hele den norske makteliten.

Andel som mener det er svært viktig med tiltak for å fremme kjønnsbalanse og etnisk mangfold i lederstillinger på ulike områder

→ Gjennomsnittstallene viser at tiltak for å fremme kjønnsbalanse fremheves som svært viktig i *Næringslivet*, *Forskning og høyere utdanning* og *Kirken*.

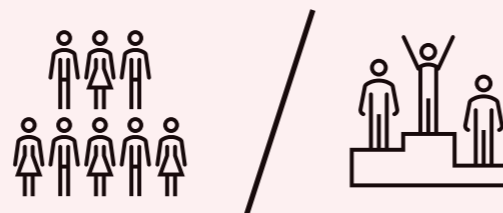
→ *Politi- og justisvesen* og *Politikken* er de samfunnsområdene som eliten fremhever som særlig viktige for å fremme etnisk mangfold.

→ [Les artikkelen i fulltekst \(journals.sagepub.com\)](#)

Avstand mellom elite og folk i syn på likestilling

Over tid har avstanden i holdning til likestilling mellom grupper i befolkningen (kjønn, alder og utdanningsnivå) blitt redusert ([Kitterød og Teigen 2021](#)).

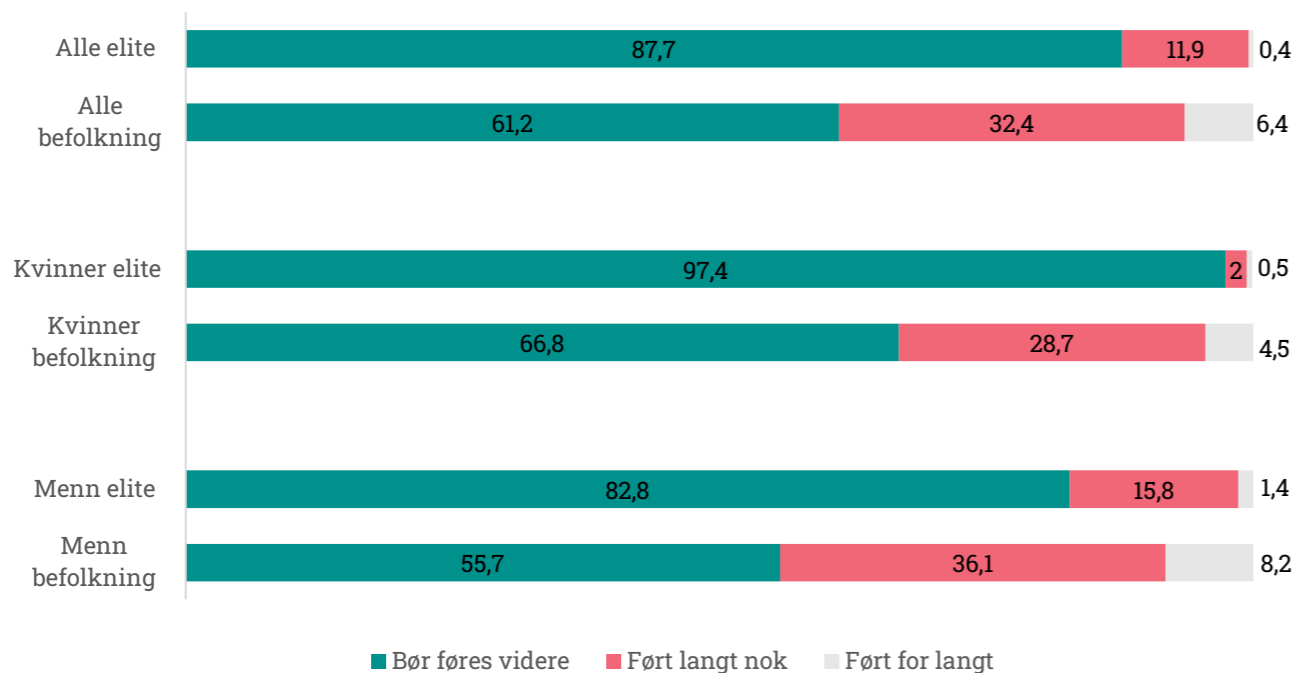
Vi viser her til en analyse av avstand mellom befolkning og elite i syn på likestilling.

Spørsmålet er formulert som et spørsmål om likestillingen bør føres videre. Under viser vi avstand mellom elite og befolkning i andelen som svarer at likestillingen bør føres videre, om den er ført langt nok, eller er den før for langt.

Andel som svarer at likestillingen bør føres videre, er ført langt nok, eller er ført for langt.

Fordelt på elite og befolkning, og kjønn.

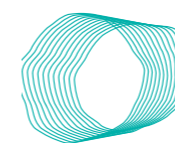
- Tallene viser at mens spørsmålet om likestillingen bør føres videre møter nær unison oppslutning i eliten, så er det mer variasjon i oppfatninger i befolkningen.
- Det kan likevel være verdt å merke at om vi hadde slått sammen likestillingen bør føres videre og likestillingen er ført langt nok, så hadde forskjellen mellom elite og befolkning vært langt mindre.
- Avstanden mellom elite og befolkning er større blant kvinner enn menn.

→ [Les artikkelen i fulltekst \(PDF\)](#)

Avslutning

Denne gjennomgangen av hovedfunn fra analyser av de norske maktelitenes syn på likestilling, viser at det er stor oppslutning om likestilling som verdi og en nesten like stor oppslutning om en aktiv politikk for å fremme likestilling. Oppslutningen om likestilling har økt fra 2000 til 2015, særlig blant menn og i de elitegruppene hvor tradisjonelle kjønnsroller hadde et noe sterkere feste femten år tidligere.

Samtidig avtegner det seg et tydelig mønster av variasjon mellom samfunnssektorene. Mens *Næringslivet*, *Forsvaret* og i *Politi- og justisvesen* består av noen flere som holder igjen når det gjelder oppslutning om likestillingspolitiske tiltak, så er oppslutningen om slike tiltak overveldende i andre elitegrupper som i *Kultur, Media og Forskning og høyere utdanning*.

CORE
KJERNEMILJØ
FOR LIKESTILLINGS-
FORSKNING

INSTITUTT
FOR SAMFUNNS-
FORSKNING